

بسم الله الرحمن الرحيم

**نهمین گزارش سه ماهه وزارت امور خارجه
به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی
در خصوص اجرای برجام
(۲۷ دی ۱۳۹۶ لغایت ۲۶ فروردین ۱۳۹۷)**

گزارش حاضر نهمین گزارش وزارت امور خارجه است که در اجرای تبصره‌ی یک قانون «اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام» مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱ مجلس شورای اسلامی تهیه و به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.^۱ این گزارش در چهار بخش: (۱) موانع و چالش‌ها؛ (۲) پیگیری مطالبات جمهوری اسلامی ایران و اقدامات وزارت امور خارجه؛ (۳) آخرین تحولات در حوزه‌ی رفع تحریم‌ها؛ و (۴) آخرین تحولات در حوزه‌ی فعالیت‌های هسته‌ای، سازماندهی شده و دوره‌ی سه ماهه ۲۷ دی ۱۳۹۶ لغایت ۲۶ فروردین ۱۳۹۷ را در بر می‌گیرد.

تحولات سه ماهه اخیر به میزان قابل توجهی متاثر از تداوم اقدامات و رویکرد غیرسازنده دولت آمریکا و تشدید تلاش‌های این کشور برای تضعیف ارکان توافق بوده است. رئیس‌جمهور آمریکا در گزارش دوره‌ای خود به کنگره راجع به اجرای برجام در تاریخ ۲۱ مهر ۱۳۹۶، بدون اعتناء به گزارش‌های مکرر و مستند آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مبنی بر اجرای کامل تعهدات هسته‌ای از سوی جمهوری اسلامی ایران وفق برجام، از تأیید دوره‌ای پایبندی ایران به برجام خودداری کرد. این اقدام آمریکا علیرغم اینکه ظاهراً یک مساله رویه‌ای داخلی قلمداد می‌شود، به دلیل آثار و تبعات منفی بر اجرای موفقیت‌آمیز برجام، مغایر با تعهدات عمومی آمریکا وفق بندهای ۲۶-۲۹ برجام بوده و در عمل موجب تشدید فضای تردید و اثرگذاری منفی بر بهره‌مندی کامل کشورمان از منافع برجام شد.

متعاقباً رئیس‌جمهور آمریکا در تاریخ ۲۲ دی ۱۳۹۶، علیرغم تمدید اسقاطیه بخشی از تحریم‌های آمریکا علیه ایران، اعلام نمود چنانچه تا موعد بعدی تمدید اسقاطیه‌های تحریمی (۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۷) برخی

(۱) بر اساس تبصره‌ی مزبور «وزیر امور خارجه موظف است روند اجرای توافقنامه را هر سه ماه یک بار به کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گزارش دهد». گزارش‌های سه ماهه‌ی پیشین به ترتیب در تاریخ‌های ۱۳۹۵/۱/۲۶، ۱۳۹۵/۴/۲۶، ۱۳۹۵/۷/۲۶، ۱۳۹۵/۱۰/۲۶، ۱۳۹۶/۱/۲۶، ۱۳۹۶/۴/۲۶ و ۱۳۹۶/۷/۲۶ و ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ تقدیم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی شده است.

مفاد کلیدی برجام به نحوی که مدنظر دولت آمریکا است تغییر نیابد، وی از تمدید مجدد اسقاطیه‌ها خودداری خواهد کرد و بدین ترتیب وی در عمل ضرب‌الاجلی را همراه با شرایط چهارگانه برای کشورهای اروپایی عضو برجام و کنگره آمریکا تعیین کرد.

طی سه ماه اخیر، رئیس‌جمهور و سایر مقامات ارشد آمریکا با تشدید حملات لفظی و علنی خود علیه جمهوری اسلامی ایران و برجام، و تکرار شرایط تعیین شده از سوی رئیس‌جمهور این کشور برای تمدید اسقاطیه‌ها، صراحتاً تهدید نمودند چنانچه شروط مزبور تا تاریخ ۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۷ - موعده بعدی تمدید اسقاطیه‌های تحریم‌های کنگره - محقق نشود، دولت آمریکا از برجام خارج خواهد شد. پس از ضرب‌الاجل تعیین شده از سوی رئیس‌جمهور آمریکا، مقامات ارشد اروپایی و آمریکایی در این خصوص ملاقات و رایزنی مستمری داشته و بر اساس مواضع اعلام شده و اخبار منتشره، طرف‌های اروپایی در مذاکرات خود با همتایان آمریکایی، با تاکید و اصرار بر ضرورت حفظ برجام، در حال بررسی نقطه نظرات طرف آمریکایی و در تلاش برای متقاعد کردن این کشور برای حفظ توافق هستند.

هرچند در خصوص اقدام بعدی آمریکا احتمالات مختلفی - از تمدید مجدد اسقاطیه‌ها تا خروج از برجام - مطرح می‌باشد ولیکن جمهوری اسلامی ایران فارغ از گمانه‌زنی‌های موجود، ضمن هشدار به تمام طرف‌های برجام، خود را برای سناریوهای مختلف آماده کرده و در زمان لازم اقدام مقتضی را انجام خواهد داد.

بخش نخست موانع و چالش‌ها

علیرغم پایداری نسبی گشایش‌های اقتصادی در حوزه‌های مندرج در برجام و انعقاد برخی قراردادهای جدید تجاری و اقتصادی طی سه ماه اخیر، بدعهدی‌های آمریکا و تشدید فضای ابهام و بلاتکلیفی در مورد آینده برجام، انتفاع کامل جمهوری اسلامی ایران از نظام رفع تحریمی برجام را به میزانی بیش از گذشته متاثر نموده است. در بخش سرمایه‌گذاری و مراودات اقتصادی، بر اساس گزارش‌های واصله از سازمان‌ها و دستگاه‌های ذیربط، بدلیل شرایط ایجاد شده ناشی از فشار دولت آمریکا بر فعالان اقتصادی بین‌المللی و شرکای تجاری ایران و با توجه به فضای تردید ایجاد شده طی سه ماه اخیر، چالش‌های جمهوری اسلامی ایران در این حوزه افزایش یافته است.

استمرار بدعهدی، تأخیر، تعلل و تخطی آمریکا از برجام طی ۲۷ ماه گذشته (از زمان اجرایی شدن برجام) مهمترین چالش در اجرای موفقیت‌آمیز این توافق بوده است که عمده‌ترین آنها در گزارش‌های سه‌ماهه‌ی قبلی وزارت امور خارجه به آگاهی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی رسیده است. در گزارش حاضر نیز ضمن تأکید بر تاثیرات منفی مواردی که در گزارش‌های قبلی مطرح شده بود، به مواردی اشاره می‌شود که در سه ماهه‌ی اخیر روند اجرای برجام در حوزه رفع تحریم‌ها را به صورت خاص تحت تاثیر قرار داده است. شایان ذکر است این موارد در نامه مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶ وزیر امور خارجه ایران به نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، همچنین در جلسه مورخ ۲۵ اسفند کمیسیون مشترک برجام توسط نمایندگان کشورمان، ثبت و تشریح شده است.

اظهارات و مواضع غیرسازنده و فاقد حسن‌نیت مقامات ارشد دولت آمریکا - از جمله رئیس‌جمهور آن کشور - علیه برجام، از جمله تهدید به خروج از برجام، در طول سه ماه گذشته ادامه یافته و تشدید شده است. مواضع رسمی و اقدامات دولت آمریکا طی سه‌ماهه اخیر، بر مبنای دو اقدام رئیس‌جمهور این کشور در تاریخ‌های ۲۱ مهر ۱۳۹۶ و ۲۲ دی ۱۳۹۶ طراحی و اجرا شده‌اند. در ۲۱ مهر ۱۳۹۶ رئیس‌جمهور آمریکا از

تأیید حیاتی بودن رفع تحریم‌های برجام برای منافع ملی آمریکا و تأیید پایبندی ایران به برجام خودداری کرد^۲ و بدین ترتیب، تصمیم‌گیری در خصوص تداوم مشارکت آمریکا در برجام، قانوناً به کنگره محول شد. مع‌الوصف، مهلت ۶۰ روزه کنگره برای تصمیم‌گیری در این خصوص در ۲۲ آذر ۱۳۹۶ سپری شد و کنگره با خودداری از بازگرداندن تحریم‌های لغو شده بر اساس توافق، عملاً از اتخاذ تصمیم در این خصوص خودداری نمود. در تاریخ ۲۲ دی ۱۳۹۶، رئیس‌جمهور آمریکا اسقاطیه‌های تحریم‌های هسته‌ای کنگره علیه ایران را همراه با چهار شرط تمدید و با مخاطب قرار دادن طرف‌های اروپایی برجام و کنگره آمریکا، تهدید نمود چنانچه دولت آمریکا نتواند تا موعد بعدی تمدید اسقاطیه‌ها (۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۷) با طرف‌های اروپایی برجام - همچنین کنگره - به توافقی برای تحقق شروط چهارگانه خود برسد، اسقاطیه‌های تحریم‌ها را در نوبت بعد تمدید نخواهد کرد. چهار شرط رئیس‌جمهور آمریکا برای تمدید مجدد اسقاطیه‌ها (و باقی ماندن در برجام) در بیانیه ۲۲ دی ۱۳۹۶ بدین شرح بود: (۱) ایران ملزم باشد در صورت درخواست آژانس بین‌المللی انرژی اتمی فوراً اجازه‌ی دسترسی به همه‌ی مکان‌ها را بدهد؛ (۲) حصول اطمینان از اینکه ایران هرگز دارای سلاح هسته‌ای نخواهد شد؛ (۳) تاریخ انقضای برجام تغییر یابد؛ و (۴) با تصویب قانونی در کنگره تصریح شود "موضوع موشک‌های دوربرد و برنامه‌ی تسلیحات هسته‌ای ایران از یکدیگر قابل تفکیک نیست و ایران بدلیل توسعه و آزمایش موشک مورد تحریم قرار گیرد."

در بازه زمانی این گزارش، مقامات ارشد آمریکا به دفعات تهدید رئیس‌جمهور این کشور و ضرب‌الاجل تعیین شده از سوی وی را تکرار و آمادگی آمریکا برای خروج از برجام را در تاریخ ۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۷ و در صورت عدم تحقق شرایط چهارگانه، اعلام کردند.

متعاقب تهدید رئیس‌جمهور آمریکا، وزیر خارجه وقت این کشور نیز ادعا نمود گروه‌های کاری مشترک آمریکا و سه کشور اروپایی طرف برجام برای بررسی پیشنهادات آمریکا و به منظور آنچه وی "ترمیم" برجام خواند، تشکیل شده است. بنا به اطلاعات موجود، سه کشور اروپایی طرف برجام در عین تأکید بر ضرورت تداوم برجام بدون تغییر، در حال بررسی نقطه نظرات طرف آمریکایی در این خصوص هستند.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به تحولات مذکور، مواضع خود را صراحتاً در نامه وزیر امور خارجه کشورمان به خانم موگرینی و نیز در نشست مورخ ۲۵ اسفند ۱۳۹۶ کمیسیون مشترک و نشست‌های جانبی آن، به اطلاع تمامی طرف‌های برجام رسانده است که در بخش بعدی به آنها پرداخته خواهد شد.

(۲) این اقدام دولت آمریکا در چارچوب الزامات حقوق داخلی این کشور بوده و ارتباطی با تعهدات برجامی این کشور ندارد. ضمن اینکه طی دو سال اخیر، مقامات آمریکایی بارها پایبندی ایران به برجام را مورد تأکید قرار داده‌اند.

بخش دوم

پیگیری مطالبات جمهوری اسلامی ایران

به منظور مقابله با اقدامات ضد برجامی آمریکا و طرح مطالبات بر حق جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور خارجه از کلیه ظرفیت‌های موجود در برجام، از جمله کمیسیون مشترک و کارگروه رفع تحریم‌ها و همچنین ظرفیت‌های دیپلماتیک و مذاکرات دوجانبه استفاده نموده است. علاوه بر این، وزیر امور خارجه کشورمان طی ۲۷ ماه اخیر (از زمان اجرای برجام) تمامی رفتارهای ضد برجامی آمریکا را با ارسال ۱۱ نامه رسمی برای خانم موگرینی به‌عنوان هماهنگ‌کننده‌ی کمیسیون مشترک برجام ثبت و تشریح کرده و خواستار ایفای مسئولیت مشترک و جمعی طرف‌های برجام برای پاسخگو کردن آمریکا نسبت به رفتارهای غیرمسئولانه این کشور در قبال برجام شده است.

یازدهمین نامه وزیر امور خارجه به نماینده عالی اتحادیه اروپا

در تاریخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با ارسال یازدهمین نامه خود برای خانم موگرینی نماینده عالی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، با استناد به بند ۳۶ برجام و اشاره به اقدام غیرقانونی رئیس جمهور آمریکا در تعیین ضرب‌الاجل برای سایر طرف‌های برجام و اعمال فشار بر آنها جهت همراهی با آمریکا برای ایجاد تغییرات غیرقانونی در مفاد توافق، اقدام وی را به مثابه تلاش برای نابودی کلیت برجام تلقی کرده و نسبت به پیامدهای تداوم اقدامات خصمانه و مخرب آمریکا هشدار داد. در نامه وزیر خارجه موارد متعدد نقض برجام از سوی دولت آمریکا و امتناع غیرمسئولانه این کشور از اجرای تکالیف خود وفق این توافق - به ویژه تکالیف مندرج در بندهای ۲۶، ۲۸، ۲۹، و تکالیف مربوط به صدور مجوزهای ذیربط - برشمرده شده است. همچنین صراحتاً تأکید شده است «جمهوری اسلامی ایران هرگونه تلاش برای مذاکره‌ی مجدد برجام، تغییر، اصلاح، تمدید، بسط و توسعه، الحاق و اضافه کردن به توافق را از اساس رد می‌کند و آنرا غیرقانونی، غیرقابل قبول، نامشروع و غیرعملی می‌داند». مهم‌ترین محورهای این نامه به شرح زیر می‌باشد:

- ضرب‌الاجل رئیس جمهور آمریکا برای تغییر یکجانبه‌ی برجام نه تنها به صورتی آشکار و گستاخانه نقض برجام در کلیت آن می‌باشد، بلکه یک سرکشی علنی در برابر اراده‌ی جامعه بین‌المللی و ضربه‌ای شدید به چندجانبه‌گرایی و حاکمیت قانون است؛
- دولت آمریکا از تاریخ اجرایی شدن برجام، حتی در مقاطعی که به ظاهر مطابق با تعهدات خود عمل کرده است - از جمله تمدید اسقاطیه‌های تحریم‌های هسته‌ای کنگره علیه ایران - با اتخاذ مواضع مخرب و رفتار توأم با سوءنیت، موجب تشدید فضای تردید و ابهام گردیده و عملاً مانع از اجرای موفقیت‌آمیز برجام شده است؛
- از ژانویه ۲۰۱۷ تاکنون، تلاش مقامات آمریکایی برای تشدید بلاتکلیفی در مورد برجام و جلوگیری از "عادی‌سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران" محور اصلی سیاست آمریکا بوده است؛
- با پافشاری رئیس جمهور آمریکا، تلاش‌هایی در کنگره این کشور در جریان است تا قوانینی را با هدف تغییر یکجانبه مفاد برجام وضع کنند. ایجاد الزام قانونی برای نقض برجام در آینده، نقض برجام در حال حاضر محسوب می‌شود؛
- سیاست آمریکا مبنی بر نادیده انگاشتن و حتی نفی یافته‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی - به عنوان تنها نهاد ذیصلاح وفق برجام برای راستی‌آزمایی تعهدات ایران در برجام - نشان‌دهنده سوءنیت آمریکا و هدف شوم آن کشور برای تضعیف برجام است؛
- برخلاف دامنه شمول برجام که صراحتاً محدود به موضوع هسته‌ای است، تلاش‌هایی در حال انجام است که برجام را به موضوعات خارج از برجام مرتبط کند یا اجرای تکالیف دیگر طرف‌ها را به این موضوعات مشروط نماید؛ موضوعاتی که طرف‌های برجام آگاهانه آنها را از قلمرو برجام خارج نگاه داشته بودند؛
- جمهوری اسلامی ایران هرگونه تلاش برای مذاکره مجدد برجام، تغییر، اصلاح، تمدید، بسط و توسعه، الحاق و اضافه کردن، یا هر اقدام دیگری که با هدف اجرای شوم از بین بردن توافق برجام باشد را از اساس رد می‌کند و آن را غیرقانونی، غیرقابل قبول، نامشروع و غیرعملی می‌داند. باید بر همگان روشن باشد که تبعات خطرناک چنین اقداماتی تماماً و منحصراً متوجه ایالات متحده و هر طرف دیگری است که از تصمیم خطرناک آمریکا دنباله‌روی کند؛

- به تمام طرف‌های برجام بندهای ۲۶ و ۳۶ برنامه جامع اقدام مشترک و بند ۱۳ اجرایی قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد را یادآوری و تاکید می‌نماید هر اقدامی برای به‌اصطلاح «اصلاح» توافق به هر شکل و در هر قالب و فرمولی، و تحمیل مجدد تحریم‌ها و یا اعمال اقدامات محدودیت‌ساز از سوی هر کدام از طرف‌های برجام، به منزله نقض عمده برجام تلقی می‌شود و این حق را به جمهوری اسلامی ایران خواهد داد تا با عمل متقابل، به نحوی که برای حراست از منافع ملی خود صلاح بداند، اقدام نماید.

هشتمین نشست کمیسیون مشترک برجام

هشتمین^۳ نشست کمیسیون مشترک برجام پس از اجرایی شدن این توافق، در سطح معاونان سیاسی کشورهای عضو، در تاریخ ۲۵ اسفند ۱۳۹۶ با حضور نمایندگان جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو گروه ۵+۱ در شهر وین برگزار شد که در آن علاوه بر مفاد نامه مورخ ۱۲ بهمن ۱۳۹۶ وزیر خارجه ایران به خانم موگرینی، اجرای برجام از منظر تعهدات هسته‌ای و رفع تحریم‌ها، همچنین همکاری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای و مسائل مرتبط با کانال خرید برجام، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. همچنین مطابق رویه کمیسیون مشترک در نشست‌های پیشین، آخرین وضعیت پروژه مدرن‌سازی اراک، پروژه تولید ایزوتوپ‌های پایدار، تاسیس آزمایشگاه فیزیک هسته‌ای در فوردو، تشکیل کارگروه فنی تولید سوخت در ایران، و همکاری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای مرور شد.

در این نشست خانم اشمیت به عنوان هماهنگ کننده نشست کمیسیون مشترک، با اشاره به نقش حیاتی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در زمینه راستی‌آزمایی اجرای تعهدات هسته‌ای مندرج در برجام، متذکر شد که تاکنون آژانس در ۱۰ گزارش مکرر، پایبندی ایران به تعهدات هسته‌ای این کشور وفق برجام را تأیید نموده است. وی با تاکید بر حمایت قاطع اتحادیه اروپا از برجام، از همه طرف‌های برجام خواست تا به تعهدات خود، به ویژه در حوزه رفع تحریم‌ها و نیز خودداری از اقداماتی که اجرای موفقیت‌آمیز برجام را مختل کند، پایبند باشند.

نماینده جمهوری اسلامی ایران در این نشست تاکید نمود که برجام به نقطه‌ای حساس و تعیین کننده رسیده و ماه‌های آینده برای برجام حائز اهمیت و سرنوشت‌ساز خواهد بود. نماینده ایران با انتقاد شدید از آمریکا به دلیل طرح مسائلی خارج از موضوع و با یادآوری اینکه برجام به هیچ موضوع دیگری به جز موضوع هسته‌ای مرتبط نیست، خاطرنشان ساخت که درخواست صریح و روشن جمهوری اسلامی ایران اجرای کامل تعهدات سایر طرف‌های برجام و خصوصا آمریکا است. نماینده کشورمان در ادامه تاکید نمود:

۳) در فاصله بین پذیرش و اجرای برجام در پائیز ۱۳۹۴، دو نشست کمیسیون مشترک برجام برای انجام هماهنگی‌های لازم برای اجرایی شدن برجام برگزار شد. نشست مورخ ۲۵ اسفند ۱۳۹۶، هشتمین نشست این کمیسیون پس از اجرای برجام بود.

«آمریکا متعهد به اجرای توام با حسن نیت برجام است، در صورتیکه رئیس جمهور آمریکا از ابتدا و مکرراً عزم خود برای نابودی برجام را به صورت علنی ابراز نموده است. آمریکا متعهد است از هر عملی که فضای سازنده مورد نیاز برای اجرای موفق برجام را تخریب می کند خودداری نماید، حال آنکه اظهارات رسمی و علنی رئیس جمهور و مقامات ارشد این کشور آشکارا با هدف تخریب فضای اجرای برجام بوده است. رئیس جمهور آمریکا صراحتاً در مورد خروج از برجام و پاره کردن این توافق سخن می گوید که نقض آشکار بندهای ۲۸ و ۲۹ برجام است... هدف رئیس جمهور آمریکا از تعیین ضرب الاجل برای اعمال برخی تغییرات در برجام، جلوگیری از همکاری دیگران با ایران بوده است و این نقض آشکار توافق است. ... نقض مکرر برجام از سوی دولت آمریکا و فضای روانی و منفی ایجاد شده از سوی این کشور علیه توافق، موجب شده سایر اعضا نیز عملاً نتوانند به تکالیف خود وفق برجام عمل نمایند. دولت آمریکا با برخورد سیاسی با مسائل و موضوعات فنی، از انجام تعهدات برجامی خود شانه خالی می کند.»

در پایان این نشست، بیانیه رسمی و مطبوعاتی خانم هلگا اشمیت به عنوان رئیس و هماهنگ کننده نشست کمیسیون مشترک برجام به شرح ذیل منتشر شد:

«این نشست فرصتی برای پرداختن به اجرای برجام از منظر تعهدات هسته‌ای و تعهدات مرتبط با تحریم‌ها، بعلاوه مسائل مرتبط با کانال خرید برجام فراهم آورد. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی - بعنوان نهادی که طبق برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل، مسئول نظارت و راستی‌آزمایی تعهدات مرتبط با مسائل هسته‌ای ایران است - اخیراً دهمین گزارش خود را منتشر نموده است. طرف‌های برجام از این واقعیت که آژانس مجدداً پایبندی مستمر ایران به تعهدات خود را تأیید کرده، استقبال کردند.»

دو روز پیش از نشست کمیسیون، شرکت کنندگان در این نشست به نحو مبسوطی فرآیند مرتبط با رفع تحریم‌ها را در نشست کارگروه اجرایی لغو تحریم‌ها مورد بررسی قرار دادند. شرکت کنندگان بر ضرورت اجرای مستمر لغو تحریم‌های مرتبط هسته‌ای، از جمله در خصوص صدور مجوزهای مربوط به فروش هواپیماهای غیرنظامی، به نحوی که تحقق موثر منافع پیش‌بینی شده در برجام را ممکن سازد، تأکید نمودند. آنان بر اهمیت مستمر پرداختن به هرگونه چالشی در این زمینه در چنین مجامعی، تأکید نمودند. کمیسیون مشترک همچنین اجرای پیوست سوم برجام در خصوص همکاری صلح‌آمیز هسته‌ای را مورد بحث قرار داد و در این چارچوب از اقداماتی که توسط برخی طرف‌های برجام برای حمایت از این کار انجام گرفته، استقبال نمود.

تمامی شرکت‌کنندگان در این نشست، پایبندی مستمر خود به تعهدات برجامی را مورد توجه قرار داده و بر ضرورت حصول اطمینان از اجرای موثر آن در تمامی بخش‌های مربوطه با حسن‌نیت و در فضایی سازنده، تاکید نمودند.»

سومین نشست کارگروه رفع تحریم‌ها

سومین نشست کارگروه اجرای رفع تحریم‌ها در تاریخ ۲۳ اسفند (دو روز قبل از نشست کمیسیون مشترک برجام) با حضور نمایندگان تمام کشورهای عضو برجام در مقر نمایندگی اتحادیه اروپا نزد سازمان‌های بین‌المللی در وین برگزار شد. دستور کار این نشست بررسی تعهدات اعضای برجام وفق بندهای ۲۶، ۲۸، ۲۹ و ۳۰، بررسی نامه مورخ ۱۲ بهمن وزیر امور خارجه کشورمان به خانم موگرینی، رایزنی در خصوص بند ۱، ۱، ۵، ۳۰، ۲ در خصوص تعهدات دولت آمریکا برای صدور مجوزهای هواپیماهای مسافری، و بررسی تعهدات آمریکا وفق بند ۲۱ برجام بود. هیات شرکت‌کننده از سوی جمهوری اسلامی ایران در این نشست شامل نمایندگانی از وزارت امور خارجه، بانک مرکزی، سازمان هواپیمایی کشوری و هواپیمایی هما بود.

امور مرتبط با کانال خرید برجام

در بازه زمانی این گزارش، جلسات کانال خرید برجام برای اقلام با کاربری دوگانه به صورت منظم برگزار، و در این دوره ۵ درخواست به کانال خرید ارائه شد که هر ۵ درخواست مورد تایید واقع شده است. شایان ذکر است نشست‌های کارگروه کانال خرید برجام به صورت ماهانه در وین برگزار و درخواست‌های واصله از سوی متقاضیان فروش اقلام موضوع کانال خرید، مورد بررسی قرار می‌گیرد. آخرین جلسه این کارگروه همزمان با نشست کمیسیون مشترک در ۲۴ اسفند ۱۳۹۶ برگزار شد. در این نشست نماینده جمهوری اسلامی ایران با ابراز نارضایتی از کند بودن روند بررسی و تصویب درخواست‌ها در کانال خرید، کارآیی و بازدهی کانال خرید را کمتر از وظیفه‌ای که در برجام برای آن پیش‌بینی شده بود ارزیابی نموده و خواهان تسریع در روند تصویب درخواست‌ها شد.

نشست تخصصی با اتحادیه اروپا در خصوص همکاری فنی در زمینه کنترل صادرات اقلام با کاربری دوگانه

نشست تخصصی تبادل نظر و همکاری در زمینه کنترل صادرات اقلام با کاربری دوگانه بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا در چارچوب همکاری‌های فنی برجام، به میزبانی کمیسیون اروپا، به مدت دو روز در

تاریخ ۱۷-۱۸ بهمن ۱۳۹۶ با حضور نمایندگان سازمان‌های ذیربط کشورمان در بروکسل برگزار شد. در این نشست، تبادل اطلاعات و تجربیات در خصوص نظام‌های کنترل صادرات اقلام با کاربرد دوگانه و معرفی نظام‌های کنترل صادرات ایران و اتحادیه اروپا، با حضور نمایندگان شرکت کننده در اجلاس صورت گرفت. اتحادیه اروپا در این نشست آمادگی خود را برای کمک به ارتقاء نظام کنترل صادرات و واردات جمهوری اسلامی ایران در چارچوب همکاری‌های فنی میان ایران و اتحادیه اروپا و در چارچوب برجام اعلام کرد.

بخش سوم

آخرین تحولات در حوزه‌ی رفع تحریم‌ها

پس از اجرایی شدن برجام تحریم‌های مرتبط با موضوع هسته‌ای علیه ایران رفع و گشایش‌های قابل ملاحظه‌ای در مسیر بازگشت ایران به شرایط عادی آغاز شد. در گزارش‌های قبلی، خصوصاً گزارش‌های مربوط به سال نخست اجرای برجام، گشایش‌ها و دست‌آوردهای عمده کشور در حوزه‌های مختلف، با استناد به آمار و اطلاعات دریافتی از دستگاه‌های مختلف اجرایی و اقتصادی، تشریح گردید. انعکاس آمار و اطلاعات واصله از دستگاه‌ها در گزارش‌های سه ماهه‌ی وزارت امور خارجه، عمدتاً به منظور تبیین ملموس‌تر گشایش‌ها و مقایسه‌ی شرایط قبل و پس از اجرای برجام صورت می‌گیرد و به منزله گزارش عملکرد دستگاه‌های مختلف تلقی نمی‌شود. بدیهی است دستگاه‌های اجرایی و اقتصادی کشور در خصوص عملکرد خود و ارسال آمار و اطلاعات مورد نیاز نمایندگان محترم راساً اقدام خواهند کرد.

بر اساس گزارش‌های واصله از وزارت نفت، تحولات مربوط به این حوزه در بازه زمانی این گزارش به شرح زیر می‌باشد:

از زمان اجرای برجام تاکنون، صادرات نفت خام و میعانات گازی به شکلی پایدار ادامه یافته و تغییر قابل ملاحظه‌ای در این حوزه بروز نکرده است که این امر بیانگر ایجاد ثبات در روند صادرات اقلام مزبور پس از برجام می‌باشد. درآمد کشور از محل صادرات این محصولات طی سه ماهه‌ی چهارم سال ۱۳۹۶ نسبت به سه ماهه‌ی سوم، تغییر معناداری که ناشی از کاهش میزان صادرات باشد، نداشته است. مذاکرات جهت عملیاتی نمودن تفاهم‌نامه‌های سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی که در گزارش‌های قبلی به تفکیک ذکر گردیده است، در حال پیگیری می‌باشد. پس از قرارداد سرمایه‌گذاری توسعه فاز ۱۱ میدان پارس جنوبی که با ایجاد کنسرسیومی متشکل از شرکت توتال فرانسه، شرکت ملی نفت چین و شرکت پتروپارس منعقد گردید، در اسفند ماه ۱۳۹۶ نیز دو قرارداد سرمایه‌گذاری جهت توسعه و بهره‌برداری میداین مشترک آبان و پایدار غرب، و دیگری برای توسعه و بهره‌برداری از دو میدان سپهر و جفیر، با چند شرکت خارجی و ایرانی منعقد شد و مذاکرات قراردادی با سایر شرکتهای خارجی و ایرانی جهت توسعه سایر میداین همچنان ادامه دارد. واردات کالاها و تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت و گاز نیز همچون روال گذشته ادامه دارد.

بر اساس گزارش‌های واصله از وزارت راه و شهرسازی، تحولات مربوط به این حوزه در بازه زمانی این گزارش به شرح زیر می‌باشد:

- انعقاد قرارداد تامین مالی ۷۰۰ میلیون دلاری ساخت خط آهن شیراز - بوشهر با یک شرکت چینی؛
- انعقاد قرارداد خرید ۱۰۰ فروند هواپیمای آنتونوف ۱۵۸ میان شرکت هواپیمایی تفتان و شرکت آنتونوف اوکراین به ارزش ۲/۹ میلیارد دلار؛
- توافق نهایی برای انعقاد قرارداد خرید ۱۰ فروند هواپیمای سوخود ۱۰۰ میان شرکت هواپیمایی ایران ایرتور و شرکت سوخو. زمان تحویل این هواپیماها نیمه نخست سال ۲۰۲۰ خواهد بود.

ارتقاء رتبه اعتباری و بهبود نرخ ریسک ایران

بر اساس اعلام رسمی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) از تاریخ ۶ بهمن ۱۳۹۶، رتبه اعتباری و نرخ ریسک ایران از ۶ به ۵ ارتقاء یافت. شایان ذکر است پس از اجرای برجام، در تاریخ ۹ تیر ۱۳۹۵ و پس از نزدیک به یک دهه، ریسک تعامل مالی با ایران از رتبه ۷ (بالاترین ریسک) به ۶ کاهش یافته بود. در پی این اقدام هزینه‌های تامین مالی، با و بدون استفاده از اعتبار خریدار، به میزان قابل توجهی کاهش یافت.

بخش چهارم

آخرین تحولات در حوزه فعالیت‌های هسته‌ای

در بازه‌ی زمانی ۲۶ دی ۱۳۹۶ لغایت ۲۶ فروردین ۱۳۹۷، فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در چارچوب راهبرد و برنامه‌ی درازمدت هسته‌ای کشور استمرار یافته است. عمده‌ترین تحولات سه ماه گذشته بر اساس گزارش دریافتی از سازمان انرژی اتمی به شرح زیر می‌باشد:

تعاملات با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

نظارت‌های پادمانی، پروتکلی و برجامی: در تاریخ ۳ اسفندماه ۱۳۹۶، دهمین گزارش مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص اجرای برجام (سند شماره ۲۰۱۸/۷/GOV) منتشر گردید که در آن پایبندی کامل ایران به تعهدات برجام، پروتکل الحاقی و پادمانی مورد تأیید قرار گرفته است. انجام فعالیت‌های راستی‌آزمایی و بازرسی به منظور حساسرسی و کنترل مواد هسته‌ای و ارسال گزارش‌های لازم مطابق روال در حال اجرا می‌باشد که از جمله آن، اعلام ساخت پیشران هسته‌ای، اعلام برداشت و استفاده از مقادیری از آب سنگین به منظور فعالیت‌های تحقیق و توسعه در کارخانه آب سنگین و انجام هماهنگی در خصوص تست فشار شبکه‌های آب‌سنگین توسط بهره‌بردار به آژانس می‌باشد. همچنین برآورد میزان موجودی اورانیوم غنی‌شده در تمامی موسسات هسته‌ای کشور و رعایت مقدار محدودیت ذکر شده در برجام بطور دقیق رصد می‌شود.

در بخش پروتکل الحاقی نیز اجرای موقت آن مطابق با برنامه و در تعامل با آژانس در طول دوره ادامه داشته و اظهاریه هشتم تهیه و ارسال گردید. در خصوص دسترسی‌های تکمیلی آژانس، هماهنگی‌های لازم با مقامات آژانس و مسئولین سازمان انرژی اتمی ایران صورت گرفته است.

پروژه مدرن‌سازی رآکتور تحقیقاتی آب‌سنگین اراک

با پایان کار طراحی مفهومی و پایه و تأیید آن از سوی کشورهای عضو کارگروه فنی مربوطه، مذاکرات با طرف چینی برای طراحی تفصیلی و تأمین مخزن رآکتور (Reactor Vessel) بر اساس نقشه‌ی راه توافق شده در حال پیگیری بوده و با توجه به پایان مراحل اجرایی قرارداد اول با طرف چینی، تنظیم صورتجلسات فنی و مذاکره برای عقد قراردادهای بعدی با طرف چینی در حال انجام است. تولید آب‌سنگین نیز طبق روال کارخانه آب سنگین اراک ادامه دارد و تعهدات کشور مطابق با برجام به طور کامل رعایت شده است.

پروژه ایزوتوپ پایدار

متعاقب انعقاد قرارداد فاز مطالعاتی با طرف روسی و انجام محاسبات تئوریک و شبیه‌سازی ماشین سانتریفیوژ نسل یکم ایرانی در روسیه، مراحل عملیاتی اجرای این پروژه با مشارکت کارشناسان فنی ایران و روسیه آغاز گردیده و براساس زمان‌بندی قبلی در حال اجراست.

همکاری‌های بین‌المللی

به منظور تحقق ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در پیوست شماره ۳ برجام، سازمان انرژی اتمی ایران به رایزنی با طرف‌های دارنده فناوری‌های هسته‌ای صلح‌آمیز به منظور تقویت همکاری‌ها و تعاملات بین‌المللی خود ادامه داده است که از جمله این موارد می‌توان به پیگیری تفاهات انجام شده با اتحادیه اروپا در بخش همکاری‌های علمی و آزمایشگاهی، مشارکت کارشناسان مرکز نظام ایمنی هسته‌ای کشور در دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی ایمنی هسته‌ای در ژاپن، همچنین برگزاری سمینار همکاری‌های هسته‌ای ایران و چین که در ۲۲ فروردین ماه با حضور برخی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی، مسئولان ارشد سازمان انرژی اتمی و نیز کارشناسان فنی دو کشور و نیز مدعوینی از آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سایر کشورها برگزار گردید، اشاره کرد.

بقیه فعالیت‌های هسته‌ای کشورمان به ویژه در حوزه تحقیق و توسعه، طبق برنامه سازمان انرژی اتمی کشورمان ادامه داشته و هیچ کمبود یا نقصانی گزارش نشده است. در روز ملی فناوری هسته‌ای (۲۰ فروردین ۱۳۹۷) از ۸۳ پروژه جدید در حوزه هسته‌ای توسط رئیس جمهور کشورمان رونمایی گردید.

ستاد پیگیری اجرای برجام
بیست و ششم فروردین ۱۳۹۷